

Historie, vznik a význam cirkusů

Putovní nebo stálé zařízení, v němž jsou zvířata držena za účelem předvádění drezúry pro veřejnost, jsou považována za tzv. cirkusy, které měly kulturní a sociální dopad na jejich návštěvníky. Jejich vznik sahá do starověkého Řecka, kde byla nalezena nádoba dosvědčující existenci cirkusového umění z období kolem roku 535 př. n. l. Největšího rozmachu se dřívější cirkusy těšily ve starém Římě, kde byl provozován jeden z nejslavnějších cirkusů, cirkus Maximus. Název cirkus byl odvozen právě od starořímského *Circo Maximo*, česky cirk, což byla kruhová nebo oválná stavba původně sloužící pro závody koňských spřežení. Sloužila ale také k náboženským setkáním. Dalšími podobnými římskými cirkusy byl *circus Flaminius*, *Circus of Nero* nebo *Circus of Maxentius*. První cirkus dnešního typu je znám z roku 1782, který ve Francii založil Philip Astley, přezdívaný otcem moderního cirkusu a známý především jako vynikající jezdec na koních. Tento cirkus byl nazýván „*Manège Anglais*” nebo také „*Amphitheatre Anglais*”. Vzhledem k velkým úspěchům tohoto cirkusu, mohl oprávněně otevřít stálý cirkus v Paříži roku 1783. V roce 1789 pak následovalo otevření třetího cirkusu, a to v Irsku ve městě Dublin. Další významnou osobností v historii cirkusu byl král mimiky Andrew Ducrow, který byl slavný především vystupováním po Francii. Joseph Grimaldi se proslavil jako klaun známý z dnešních cirkusů, angličan John Bill Ricketts se zase zasloužil o rozvoj cirkusového umění na území Spojených států amerických, první cirkus zde vznikl ve Filadelfii v roce 1793 a Ricketts byl jeho majitelem. J. Purdy Brown jako první umístil cirkus do velkého stanu - "big topu" v roce 1825. Nejstarším dosud fungujícím cirkusem na světě je „*Circo Atayde*“. Byl založen 26. srpna 1888 na náměstí Plaza de Toros v mexickém Mazatlánu a stále ho provozuje stejná rodina - Atayde. Současný cirkus, jak ho známe dnes, se poprvé objevil v 70. letech 20. století a jedná se o kombinaci klasického cirkusu a divadla. Významným milníkem v historii drezúry byl Karl Hagenbeck a jeho systém drezúry založený na dobrém vztahu ke zvířatům. Sám Hagenbeck byl majitelem cirkusu a zakladatelem zoo v Hamburku. Byl to také obchodník se zvířaty a organizátor výprav na lov divoké zvěře.

Historie českého cirkusu sahá do počátků 19. století. Prvním cirkusem byl tehdy podnik Josefa Beránka, který byl cvičitelem koní a provazochodcem. Hlavní atrakcí byla téměř 150 let krasojízda a drezúra koní. Drezúra šelem se začala objevovat až ke konci 19. století. Většina cirkusů skončila po první světové válce, ty, co se udržely zasáhla hospodářská krize v 30. letech. Většina cirkusů tak zanikla zcela a zvířata užívaná k drezúře skončila v zoologických zahradách. V 50. letech vznikl pomocí dekretu národní podnik Československé cirkusy, varieté

a lunaparky, který sloučil veškeré fungující cirkusy. Hlavní myšlenkou ideologie bylo poskytnout pracujícím dobrou zábavu po práci a přispívat tak k výstavbě nového života. Toto znárodnění cirkusu velmi pomohlo českým artistům dotáhnout se až ke světovým špičkám v oboru. Nicméně ani tak se nepodařilo český cirkus proslavit tak jako v první polovině 20. století, kdy bylo po celé Evropě známo jméno Kludský nebo Berousek. V Evropě byl cirkus Kludský velmi známý, založil jej Antonín Kludský s ženou Marií. Na počátku 20. století jejich cirkus patřil k největším v Evropě. V 60. letech se objevily plány postavit stálé cirkusové budovy, nicméně k tomu nedošlo a úroveň českého cirkusového umění nadále klesala. Dodnes je však známo několik úspěšných cirkusových rodů, které nadále drezúru zvířat vykonávají. Příkladem mohou být Berouskovi, Kaiserovi, Kellnerovi, Třískovi a další.

Literatura

1. History of Circus. 2021a. Circus History and Origins - From the First Circus. Online. Viděno 3.10.2021. Dostupné z: <http://www.historyofcircus.com/circus-origin/>
2. History of Circus. 2021b. Philip Astley Biography and Facts. Online. Viděno 3.10.2021. Dostupné z: <http://www.historyofcircus.com/circus-origin/philip-astley/>
3. Hagenbeck, C. 1912. Beasts and men. Being Carl Hagenbeck's experiences for half a century among wild animals. (London & New York: Longmans, Green, and Co., 1912).
4. Cirqueon. 2008. Z historie českého cirkusu. Online. Viděno 3.10.2021. Dostupné z: <https://www.cirqueon.cz/13/z-historie-ceskeho-cirkusu>